

*"Manus manum lavat" eller "Hand tvättar hand" eller också
"Den ene skälmen hjälper den andre".*
Lucanus 39-65 E.

BLODBADET VID LUND

Sören Norrbys skånska bondehär i kamp för Kristian II mot Fredrik I:s adelshär och Gustav Erikssons svenska.

Sverige, en del av Kalmarunionen, var under Kristian II:s tid delat i åtminstone två läger inrikespolitiskt sett. Dels var det unionspartiet under ärkebiskopen Gustaf Trolle och dels ett nationellt självständighetsparti under svenskt adelsvälde eller om man så vill Sturepartiet.

1517 sände kung Kristian en här till hjälp åt unionspartiet, som emellertid blev tillbakalagen på Ladugårdsgärde i Stockholm. Samma öde rönt kung Kristian själv påföljande år i det bekanta slaget vid Brännkyrka.

Med vid Brännkyrka var också Danmarks riksmarsk skåningen Tyge Krabbe till Wegeholm. Det var Krabbe som infångade och bortförde den av Sten Sture utsända gisslan bestående av Gustav Eriksson, Lars och Göran Siggesson Sparre, Olof Ryning, Birger Nilsson och bekante danskhataren Hemming Gadd, - samtliga ledande motståndare till unionspartiet.

På nyåret 1520 återkom kung Kristian med en ny här till sin svenska unionsdel. Påven hade dessförinnan bannlyst riksföreståndaren Sten Sture och lagt hela landet under interdikt. Kung Kristian förenade hjälpen till unionspartiet med att uppträda som verkställande av den påvliga bullan. Sedan Sten Sture stupat på Åsundens is underkastade sig genast de svenska stormännen Kristian II, som därefter kröntes som unionskonung vid en högtidlig akt den 4 november 1520 i Stockholm.

Tre dagar efter kröningen framträdde ärkebiskopen Gustaf Trolle med graverande anklagelser mot Sturepartiet för våld och skador mot honom och ärkebiskopsstolen. Efter en summarisk process verkställdes den blodiga räfsten, vilken blivit bekant som Stockholms blodbad. De lärde har inte velat ena sig i frågan om vem som bar det största ansvaret till det som skedde - Gustaf Trolle eller Kristian II eller kanske offren själva de konspirerande svenska stormännen, som för egen vinning sökte torpedera unionstanken.

I samband med Kristian II:s fall i Danmark ställde sig Gustav Eriksson och Sverige på den revolterande danska adelns sida mot kung Kristian och fann därvid anledning till direkt intervention i det egentliga Danmark. På Kristians sida stod den skånska och blekingska allmogen. Gustav Eriksson tog vägen över Blekinge in i östra Skåne. Det land han nu hemsökte förhärjades svårt. Brand och plundring blev det bestående minnet av Gustav Eriksson för den då levande generationen inom våra landamären.

Danske ståthållaren på Gotland, Sören Norrby, som höll denna del av det danska riket för kung Kristians räkning, landsteg i västra Blekinge i april månad 1524 året efter Gustav Erikssons härjningståg. Under hans ledning utbröt ett brett uppror för Kristian II:s sak. Norrby befriade snabbt Sölvesborg och Åhus och därpå hela Skåne med undantag för de starkaste fästningarna. I Norrbys bondehär fanns stora uppbåd bönder från Gärds, Göinge och Villands härader. Det berättas att hela Göinge härad reste sig för Kristian II då Norrby höjde upprorsfanan i nordöstra Skåne. Nils Brahe på Wanås sände nämligen budkavlar över hela Göinge, Gärds och Albo härader. Det har uppgivits, att han på så sätt samlade en bondehär om 8 000 man, med vilken Brahe förenade sig med Norrbys medhjälpare Otto Stissen som då befann sig i Åhus.

Den 28 april 1524 möttes den skånska bondehären vid Lund av Fredrik I:s kungatrogna adel förstärkt med svenska trupper. En makaber träffning, ett oerhört hjältemod av de i krigiska värv oerfarna bönderna och en enorm massaker. Det berättas att kungahärens knektar slog ihjäl så många bönder de träffade på och blodbadet fortsatte ända tills de skånska adelsmännen lade sig emellan för att få slut på mordandet. Bondehärens förluster i döda har beräknats till omkring 3 000 man. Efter nederlaget tvingades bönderna utlämna sina ledare och dessutom avge löfte att slå ihjäl alla, som varit med om att anstifta upproret för avsatte kung Kristians räkning.

Blodbadet vid Lund var således värre än det stockholmska, ändå är det totalt okänt i vanlig svensk historieskrivning trots eller kanske därför att Gustav Eriksson och svenskarna var inblandade. Men skillnaden kanske ligger i att de som den gången föll för sitt lands sak, enbart var vanliga skånska och blekingska bönder utan namn och ställning i den dåvarande herreklassens medvetande eller kanske rent av enbart "kreatur" som stod i vägen för överklassens intresse. Småfolkets revolt för sin beskyddares sak kvävdes med hjälp av en svensk kung, som senare skulle komma att med samma oerhörda brutalitet slå ner den folkliga oppositionen mot hans våldsregemente inom hans eget land.

Fredrik I, som kröntes till kung i Danmark 1523, avled tio år senare. Sedan 1532 satt Kristian II fängslad på Sönderborgs slott. Anhängare till denne engagerade greve Kristoffer av Oldenburg som ledare för en ny resning för Kristian II:s sak och här började den s.k. "grevefejden".

I augusti månad 1534 hyllades Kristoffer som riksföreståndare på Kristian II:s vägnar av det skånska landstinget på anrika Sankt Libers hög vid Lund. Nu uppträdde Gustav Eriksson och svenskarna på nytt! Danske tronföljaren prins Kristian fick hjälp av den danska och skånska adeln och av Gustav Eriksson. Den förenade hären utgick från Vä och gick segrande ur ett slag vid Helsingborg i början av 1535. I augusti samma år tvingades det skånska landstinget att erkänna Kristian III som kung av Danmark.

"Hand tvättar hand!"